

การพัฒนาทักษะการคิดเชิงมนทัศน์สังคมศึกษาของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน
ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์*

DEVELOPING CONCEPTUAL THINKING SKILLS IN SOCIAL STUDIES
OF ELEVENTH GRADE STUDENTS USING LEARNING PROCESS BASED ON
5 STEPS MODEL AND CONCEPTUAL THINKING SKILL EXERCISES

นพวรรณ กอนโด*, พิชชาติ แก้วพวง

Noppawan Kondo*, Pichart Kaewpuang

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ประเทศไทย

Phranakhon Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: vazeelah180846@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์สังคมศึกษา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 2) เปรียบเทียบทักษะ การคิดเชิงมนทัศน์สังคมศึกษาของนักเรียนก่อนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกเสริมทักษะ แบบวัดทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า:

1. ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ (E_1/E_2) เท่ากับ 74.33/75.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์เป้าหมายที่ตั้งไว้คือ 70/70

2. ทักษะการคิดเชิงมนทัศน์สังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ทักษะการคิดเชิงมนทัศน์สังคมศึกษา, กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน, แบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to develop conceptual thinking skill exercises in social studies based on the 5 STEPs learning model to achieve the 70/70 efficiency criterion; (2) to compare the conceptual thinking skills in social studies of eleventh-grade students before and after learning; and (3) to examine students' satisfaction toward the learning process based on the 5 STEPs model combined with conceptual thinking skill exercises. This study employed a quasi-experimental research design. The sample consisted of 30 eleventh-grade students from class 5/4 in the first semester of the 2025 academic year at Wat Nong Chok Secondary School under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, selected by cluster random sampling. The research instruments included lesson plans, conceptual thinking skill exercises, a conceptual thinking skill test, and a student satisfaction questionnaire. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, efficiency (E_1/E_2), and t-test.

The research findings revealed that:

1. The efficiency of the conceptual thinking skills exercises (E_1/E_2) was 74.33/75.00, which met the predetermined criterion of 70/70.

2. The conceptual thinking skills in social studies of eleventh grade students who learned learning process based on 5 STEPs model and the conceptual thinking skills exercises in were significantly higher after instruction than before instruction at the .05 level.

3. The overall level of student satisfaction toward learning process based on 5 STEPs model and conceptual thinking skills exercises with the supplementary exercises was at the highest level.

Keywords: Conceptual thinking skills in social studies, Learning process based on 5 steps model, Conceptual thinking skill exercises

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ให้ความสำคัญกับบทบาทของการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน โดยเฉพาะในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม พร้อมสมรรถนะรอบด้าน สามารถใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดเชิงวิพากษ์ และคิดสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหาและปรับตัวต่อสถานการณ์ที่ซับซ้อน เป้าหมายสำคัญคือการสร้างผู้เรียนที่มีความรู้และคุณธรรม สามารถใช้ความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ เรียนรู้ตลอดชีวิต ประยุกต์ความรู้แก้ไขปัญหา และสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) โดยการคิดเชิงมนทัศน์ (conceptual thinking) มีบทบาทสำคัญต่อเป้าหมายดังกล่าวเพราะช่วยให้ผู้เรียนจัดระเบียบความรู้และความคิดให้อยู่ในรูปของความคิดรวบยอด สามารถจำแนก จัดหมวดหมู่ และเข้าใจวัตถุ สิ่งของ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับเหตุการณ์จริง เชื่อมโยงความรู้หลายมิติ และสร้างความเข้าใจเชิงลึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปิยธิดา ศิลารัตน์ และพิชาติ แก้วพวง, 2567) การคิดเชิงมนทัศน์จึงสอดคล้องกับวิชาสังคมศึกษา ซึ่งเป็นสหวิทยาการที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม รวมถึงปรากฏการณ์ทางสังคม โดยบูรณาการองค์ความรู้จากหลายสาขา เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศาสนา มนุษยวิทยา และสังคมวิทยา (อิทธิเดช น้อยไม้, 2564) นอกจากนี้วิชาสังคมศึกษายังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจบุคคล ชุมชน ระบบสังคม และปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ในบริบทของเวลาและสถานที่ที่แตกต่างกัน เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก (National Council for the Social Studies, 2023) ดังนั้นมนทัศน์สังคมศึกษาจึงเป็นแนวคิดสรุปที่ผู้เรียนอาศัยข้อเท็จจริงที่รับรู้มาและนำมาพิจารณาเพื่อหาความหมายหรือความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ จนเข้าใจ และสามารถสรุปเป็นมนทัศน์สังคมศึกษาได้ (พิชาติ แก้วพวง, 2568)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ย้อนหลัง 3 ปี ของโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า ปีการศึกษา 2565 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 38.05 ปีการศึกษา 2566 ร้อยละ 31.75 และปีการศึกษา 2567 ร้อยละ 46.76 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์เป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ร้อยละ 50 นอกจากนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสถานศึกษา ปีการศึกษา 2567 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 460 คน มีนักเรียนที่มีผลการเรียนระดับ 3 ขึ้นไปเพียงร้อยละ 53.91 ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์เป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 (โรงเรียน

มัธยมวัดหนองจอก, 2567) ประกอบกับผลการสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2568 พบว่านักเรียนยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับมโนทัศน์ทางสังคมศึกษา ไม่สามารถสรุปสาระสำคัญหรืออธิบายเนื้อหาได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังขาดทักษะในการเชื่อมโยงแนวคิดกับสถานการณ์จริง ส่งผลให้ไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่พบว่านักเรียนมักเรียนรู้โดยการจดจำเนื้อหา แต่ยังไม่สามารถเข้าใจภาพรวมของมโนทัศน์ได้อย่างแท้จริง (จินดารัตน์ ม่วงศรี, 2568) เช่นเดียวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่สะท้อนว่า แม้จะสามารถจดจำเนื้อหาได้ แต่ไม่สามารถสรุปหรือเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงได้ (ณิชนันท์ ทับอูไร, 2568) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนยังขาดทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์อย่างชัดเจน

กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) หรือบันได 5 ขั้น เป็นแนวทางการสอนโดยใช้วิธีการสืบสอบหรือวิธีสอนแบบโครงงาน ปัจจุบันประเทศไทยได้ปรับกระบวนการทัศน์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อันเป็นบันไดให้นักเรียนพัฒนาไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนตามโมเดล 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การเรียนรู้เพื่อตั้งคำถาม ขั้นที่ 2 การเรียนรู้เพื่อแสวงหาสารสนเทศ ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ ขั้นที่ 4 การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร ขั้นที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบแทนสังคม ซึ่งกระบวนการนี้ยังเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากล (world-class standard school) ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, 2555; พิชชาติ แก้วพวง, 2563) กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนเป็นแนวทางการสอนที่เน้นการตั้งคำถาม ค้นคว้าข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เข้าใจอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและสังคมได้อย่างเหมาะสม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ากระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยงความรู้อย่างมีเหตุผล (พิรุณมัย ยิงนอก, 2564) ในขณะเดียวกันแบบฝึกเสริมทักษะก็มีบทบาทสำคัญในฐานะเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะเฉพาะด้านอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ทำให้เกิดความชำนาญและเข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้ง (เนตรยา ยิ่งยอด, 2567) ซึ่งสอดคล้องกับแบบฝึกเสริมทักษะสามารถช่วยให้นักเรียนฝึกฝนทักษะเฉพาะด้านอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ทำให้เกิดความชำนาญและความเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและพัฒนาทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ของผู้เรียน (จันจิรา สราธรรม, 2566)

จากความสำคัญและปัญหาการขาดทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ทางสังคมศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ทางสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม ตามแผนการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และเป้าหมายของการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (The Single Group Pretest Posttest Design) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มทดลอง	การทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	การทดสอบหลังเรียน
E	T_1	X	$T_1 T_2$

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

E = กลุ่มทดลอง

T_1 = การทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษา

T_2 = ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์

X = กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 11 ห้อง จำนวน 440 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยสุ่มเลือก 1 ห้องเรียนจากทั้งหมด 11 ห้อง ด้วยวิธีจับฉลาก ได้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนมัธยม

วัดหนองจอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์และแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระเศรษฐศาสตร์) โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 แผน ซึ่งมีลำดับการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 แบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีลำดับขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ กำหนดเนื้อหา รูปแบบ และกระบวนการจัดกิจกรรมในแบบฝึกให้เหมาะสมกับระดับชั้นและจุดประสงค์ของการวิจัย

2) จัดทำแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยกำหนดเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง ได้แก่

- เรื่องที่ 1 การเงินและสถาบันการเงิน
- เรื่องที่ 2 การคลัง
- เรื่องที่ 3 นโยบายการเงิน นโยบายการคลังกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ

3) นำแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ความเหมาะสมของกิจกรรม และความชัดเจนของกระบวนการเรียนรู้ จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4) นำแบบฝึกเสริมทักษะที่ได้รับการปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้องกับแบบฝึกเสริมทักษะ และความเหมาะสมของกิจกรรมตามหลักวิชาการ

จากนั้นบันทึกผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ เพื่อนำข้อมูลไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแต่ละข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การยอมรับค่าดัชนีตั้งแต่ 0.50-1.00 และดำเนินการปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5) ดำเนินการทดลองใช้แบบฝึกเสริมทักษะเพื่อหาค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ 70/70 ดังนี้

- E_1 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์

- 70 ตัวแรก หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ซึ่งคำนวณจากคะแนนรวมของกิจกรรมในแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์

- E_2 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์การเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์

- 70 ตัวที่สอง หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์การเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ซึ่งคำนวณจากคะแนนแบบทดสอบหลังเรียน

โดยมีขั้นตอนการทดลองใช้เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะ ดังนี้

(1) การทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (1:1)

ทดลองใช้แบบฝึกกับนักเรียนรายบุคคล จำนวน 3 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อสังเกตการเข้าใจในเนื้อหา รูปแบบกิจกรรม และคำสั่งต่าง ๆ หากพบข้อบกพร่อง จะทำการปรับปรุงทันที

(2) การทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่มย่อย (1:10)

ทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 9 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อดูความเหมาะสมของแบบฝึกในภาพรวม รับฟังข้อเสนอแนะ และปรับปรุงเพิ่มเติมก่อนนำไปใช้ในวงกว้าง

(3) การทดสอบประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (1:100)

ทดลองใช้แบบฝึกกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก จำนวน 30 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกในสภาพแวดล้อมจริงและเก็บข้อมูลการใช้งานเพื่อการพัฒนาเพิ่มเติมซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อหาค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

6) เมื่อได้ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะ (E_1/E_2) และปรับปรุงแบบฝึกให้มีความสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว จึงจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา (สาระเศรษฐศาสตร์) โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 แผน ซึ่งมีลำดับการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรดังกล่าว

2) ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ โดยอ้างอิงแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2551 ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

(1) ขั้นการเรียนรู้เพื่อตั้งคำถาม (Learning to Question)

(2) ขั้นการเรียนรู้เพื่อแสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search)

(3) ขั้นการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ (Learning to Construct)

(4) ขั้นการเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร (Learning to Communicate)

(5) ขั้นการเรียนรู้เพื่อตอบสนองสังคม (Learning to Service)

3) ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

(1) วิเคราะห์เนื้อหาและแนวทางการใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

(2) จัดทำกำหนดการสอน โดยกำหนดระยะเวลาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568

(3) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับขั้นของโมเดล 5 ขั้นตอน แบบฝึกเสริมทักษะที่สอดคล้องกับกิจกรรมในแต่ละขั้น สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

4) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับขั้นของโมเดล 5 ขั้นตอน แบบฝึกเสริมทักษะ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล จากนั้นจึงดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา ความถูกต้องของข้อมูล ความชัดเจนของภาษา การใช้คำ และสื่อประกอบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน โดยใช้วิธีการประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของรายการประเมินแต่ละข้อ ด้วยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item-Objective Congruency) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ไว้ระหว่าง 0.50-1.00 ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะให้ปรับสำนวนภาษาให้กระชับ ชัดเจน และสื่อความหมายได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

6) ผู้วิจัยปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นสุ่มแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 1 แผน ได้แก่ แผนที่ 1 เรื่อง การเงินและสถาบันการเงิน ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อดูความเหมาะสมของเวลาและกิจกรรม พบว่าใช้เวลาในบางขั้นตอนเกินกว่าที่กำหนด โดยเฉพาะขั้นสืบค้นข้อมูล และบางกลุ่มยังไม่เข้าใจการเชื่อมโยงมโนทัศน์ได้ชัดเจน

7) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้แก้ไขและปรับปรุงเรียบร้อยแล้วจัดทำให้สมบูรณ์และนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบวัดทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษา เป็นแบบวัดปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ ซึ่งมีลำดับการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 แบบวัดทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษา เป็นแบบวัดปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างเป็นลำดับ ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้เข้าใจหลักการจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหา สาระการเรียนรู้แกนกลาง ตัวชี้วัด แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการวัดผลและประเมินผล

2) วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยพิจารณาจากความสำคัญและความครอบคลุมของจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำข้อคำถามที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของบทเรียนและเป้าหมายทางการเรียนรู้

3) สร้างแบบวัดทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นแบบวัดปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 20 ข้อ (ข้อสอบสำรวจ 20 ข้อ) รวมเป็น 40 ข้อ

4) นำแบบวัดทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษาที่สร้างขึ้นได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมถึงความถูกต้องของเนื้อหา จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5) นำแบบวัดทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษาที่ปรับปรุงแล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องทางเนื้อหาและความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วดำเนินการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งค่าที่ได้ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 จึงถือว่ายอมรับได้ โดยผลการตรวจสอบพบว่าแบบวัดมีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะให้ปรับสำนวนภาษาของข้อคำถามและตัวเลือกให้กระชับ ชัดเจน และเป็นมโนทัศน์ที่ไม่คลุมเครือ

6) นำแบบวัดที่ได้รับการปรับปรุงไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น โดยผลการวิเคราะห์พบว่าค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.10-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20-0.90 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

7) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกที่อยู่ในเกณฑ์เหลือเพียง 20 ข้อ จากแบบวัดทั้งหมด 40 ข้อ แล้วนำแบบวัดที่ผ่านการคัดเลือกนี้ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

2.2 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีขั้นตอนการสร้างเป็นลำดับ ดังนี้

1) ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ เพื่อนำมาวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ โดยประเมินความพึงพอใจผ่านแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2) นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องทางเนื้อหาและรูปแบบ จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3) นำแบบประเมินที่ได้รับการปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมตามหลักวิชาการ จากนั้นบันทึกผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ เพื่อนำข้อมูลไปคำนวณหา ค่าดัชนีความสอดคล้องของแต่ละข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การยอมรับค่าดัชนีตั้งแต่ 0.50-1.00 และดำเนินการปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4) นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ได้รับการปรับปรุงสมบูรณ์ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างหลักในการวิจัย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้วิธีคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

5) นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ ที่แก้ไขสมบูรณ์ จัดพิมพ์เป็นฉบับแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ปฐมนิเทศนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ จากนั้นดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบวัดทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษา

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ จำนวน 3 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลา 6 ชั่วโมง

3) เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ครบทุกแผนแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบวัดทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษา และประเมินความพึงพอใจของนักเรียนโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษา โดยใช้สูตร (E_1/E_2)
2. เปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษาของนักเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)
3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ ผู้วิจัยขอเสนอออกเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษา

ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์	ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึก (E_1/E_2)
1. ขั้นการทดลองหนึ่งต่อหนึ่ง	53.22 / 53.33
2. ขั้นการทดลองกลุ่มย่อย	66.67 / 67.22
3. ขั้นการทดลองภาคสนาม	74.33 / 75.00

ค่าประสิทธิภาพแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ (E_1/E_2) ขั้นการทดลองหนึ่งต่อหนึ่งเท่ากับ 53.22/53.33 ขั้นการทดลองกลุ่มย่อย เท่ากับ 66.67/67.22 และขั้นการทดลองภาคสนาม เท่ากับ 74.33/75.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์เป้าหมายที่ตั้งไว้คือ 70/70

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงมนทัศน์สังคมศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงมนทัศน์สังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S.D.	t	df.	Sig
ก่อนเรียน	11.27	3.45	17.396*	29	0.000
หลังเรียน	15.27	3.14			

ค่าเฉลี่ยของทักษะการคิดเชิงมนทัศน์สังคมศึกษาก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 11.27 และค่าเฉลี่ยของทักษะการคิดเชิงมนทัศน์สังคมศึกษาหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 15.27 เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติทดสอบค่าที พบว่าทักษะการคิดเชิงมนทัศน์สังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์

ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหาของแบบฝึกเสริมทักษะมีความเหมาะสมกับระดับความรู้ของนักเรียน	4.80	0.41	มากที่สุด
2. กิจกรรมการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้	4.67	0.48	มากที่สุด
3. แบบฝึกเสริมทักษะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสังคมศึกษาได้ชัดเจนขึ้น	4.63	0.61	มากที่สุด
4. กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอนช่วยส่งเสริมการคิดเชิงมนทัศน์ของนักเรียน	4.87	0.35	มากที่สุด
5. ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมมีความเป็นระบบและเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม	4.60	0.67	มากที่สุด
6. แบบฝึกเสริมทักษะมีความน่าสนใจ ใช้งานง่าย และเหมาะสมกับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5	4.87	0.35	มากที่สุด
7. การเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริงได้	4.63	0.49	มากที่สุด

ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงนิเทศน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
8. การใช้แบบฝึกเสริมทักษะร่วมกับโมเดล 5 ขั้นตอน ส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น	4.73	0.45	มากที่สุด
9. การจัดกิจกรรมตามโมเดล 5 ขั้นตอน สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา	4.43	0.63	มาก
10. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนสามารถวัดทักษะการคิดเชิงนิเทศน์ของนักเรียนได้ครอบคลุมและเหมาะสม	4.83	0.38	มากที่สุด
รวม	4.71	0.28	มากที่สุด

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงนิเทศน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.28) ซึ่งข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ข้อที่ 4 กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน ช่วยส่งเสริมการคิดเชิงนิเทศน์ของนักเรียน และข้อที่ 6 แบบฝึกเสริมทักษะมีความน่าสนใจ ใช้งานง่าย และเหมาะสมกับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ($\bar{X}=4.87$, S.D.=0.35) รองลงมาคือ ข้อที่ 10 การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนสามารถวัดทักษะการคิดเชิงนิเทศน์ของนักเรียนได้ครอบคลุมและเหมาะสม ($\bar{X}=4.83$, S.D.=0.28) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 9 การจัดกิจกรรมตามโมเดล 5 ขั้นตอน สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.63)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนิเทศน์สังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงนิเทศน์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงนิเทศน์สังคมศึกษา ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงนิเทศน์ (E_1/E_2) ในขั้นการทดลองหนึ่งต่อหนึ่ง เท่ากับ 53.22/53.33 ขั้นการทดลองกลุ่มย่อย เท่ากับ 66.67/67.22 และขั้นการทดลองภาคสนาม เท่ากับ 74.33/75.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์เป้าหมายที่กำหนดไว้คือ 70/70 ผลการวิจัยดังกล่าวอาจเนื่องมาจากการออกแบบแบบฝึกเสริมทักษะที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจนตามโมเดล 5 ขั้นตอน ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การกระตุ้นความสนใจ การแสวงหาความรู้ การสร้างองค์ความรู้ การสื่อสาร และการประยุกต์ใช้ความรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งแบบฝึกยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในแต่ละขั้นตอน จึงช่วยพัฒนาทักษะการคิด

เชิงมนทัศน์และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ที่ 70/70 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะและเป็นครั้งแรกที่ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ในวิชาสังคมศึกษา จึงเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพที่ได้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของชัยยงค์ พรหมวงศ์ ที่กล่าวว่า การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) สามารถพิจารณาได้ตามลักษณะเนื้อหา โดยเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตคติสามารถกำหนดเกณฑ์ต่ำกว่า 80/80 ได้ตามความเหมาะสม (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันจิรา สราธรรม ที่ศึกษาเรื่องการใช้แบบฝึกทักษะทางการเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (จันจิรา สราธรรม, 2566)

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงมนทัศน์สังคมศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน แม้ว่าการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียว (One-group pretest-posttest design) ซึ่งอาจมีตัวแปรแทรกซ้อนที่ไม่สามารถควบคุมได้อย่างสมบูรณ์ เช่น ความรู้เดิมของผู้เรียน หรือปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อผลลัพธ์ของการวิจัย อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ มีทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ทางสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ แสดงว่าการใช้กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิดด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถสร้างมนทัศน์ใหม่จากการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมและสถานการณ์ใหม่ จนเกิดความเข้าใจในภาพรวมของเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัย พิรุณมียิ่งนอก ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องทรัพยากรธรรมชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาทางภูมิศาสตร์มากขึ้น สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยงความรู้ได้อย่างมีเหตุผล อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสาร และการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอนร่วมกับเทคนิค STAD จึงทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มาก

ขึ้น เนื่องจากผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริง ผูกตั้งคำถาม แสวงหาความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้ฝึกทักษะทางสังคม การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและมีความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างชัดเจน (พิรุณ ینگนอก, 2564)

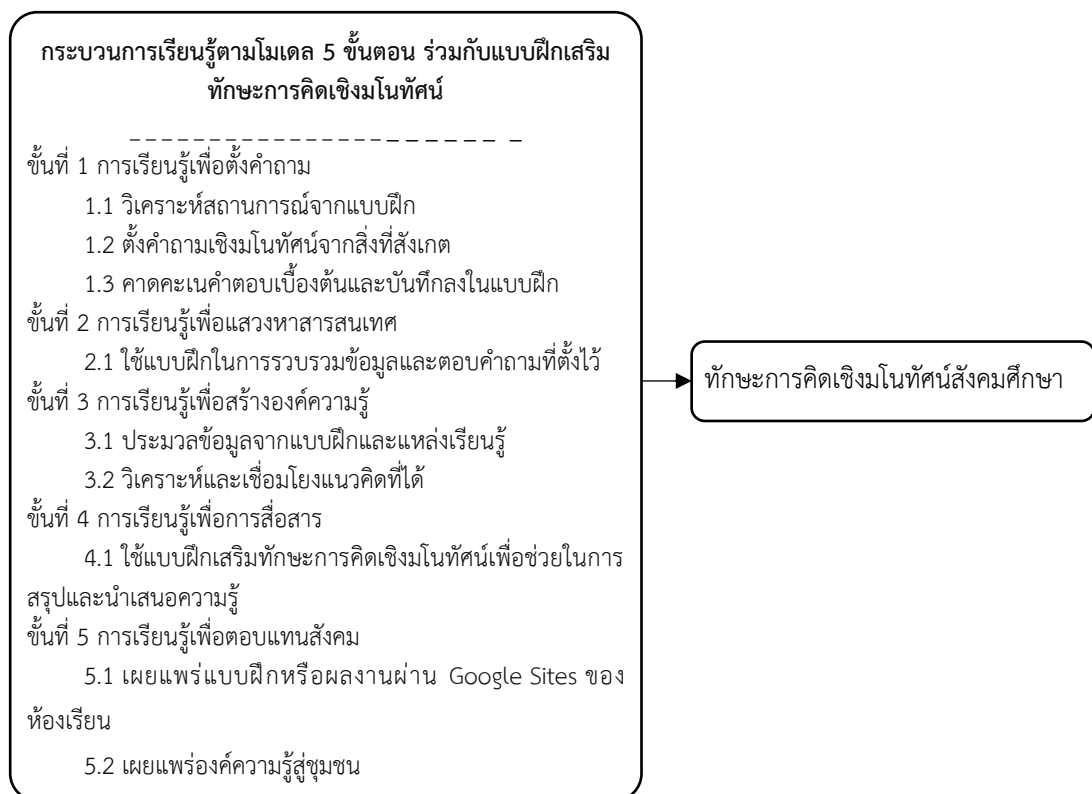
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงนิเวศน์ ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความรู้สึกชื่นชอบและเห็นประโยชน์จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดข้อที่ 10 แบบประเมินความพึงพอใจสามารถวัดได้ครอบคลุมและเหมาะสมทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแบบประเมินมีลักษณะชัดเจน เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม จึงทำให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นและสะท้อนความรู้สึกของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา รองลงมาคือข้อที่ 3 แบบฝึกเสริมทักษะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนขึ้น และข้อที่ 4 กระบวนการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมการคิดเชิงนิเวศน์ของนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่ยังอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ข้อที่ 9 การจัดกิจกรรมตามโมเดล 5 ขั้นตอน สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงนิเวศน์ สามารถส่งเสริมความพึงพอใจของผู้เรียนได้ในระดับสูง เนื่องจากผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติจริง และแสดงออกทางความคิดของตนเอง ส่งผลให้เกิดความสนุกสนาน มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จันจิรา สราธรรม ที่ศึกษาเรื่องการใช้แบบฝึกทักษะทางการเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีศึกษา จังหวัดมหาสารคาม และพิรุณ ینگนอก การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์โดยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD เรื่องทรัพยากรธรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่พบว่าการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและใช้แบบฝึกทักษะร่วมกับกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน สามารถส่งเสริมความพึงพอใจและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ในระดับสูง (จันจิรา สราธรรม, 2566; พิรุณ ینگนอก, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนิเวศน์สังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงนิเวศน์ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงนิเวศน์ในรายวิชาสังคมศึกษา ซึ่งแตกต่าง

จากการจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่มุ่งถ่ายทอดเนื้อหาเป็นลำดับข้อเท็จจริง องค์ความรู้ใหม่นี้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง และสร้างความเข้าใจด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ องค์ความรู้ใหม่นี้เป็นการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอนร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะที่ออกแบบเฉพาะรายวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยมีลักษณะเด่น คือ การพาผู้เรียนเคลื่อนจากเหตุการณ์ในชีวิตจริงไปสู่การสร้างมโนทัศน์เชิงระบบ และต่อยอดสู่การสื่อสารและการใช้ความรู้เพื่อสังคมต่างจากรูปแบบ 5 ขั้นตอนทั่วไปที่เน้นลำดับกิจกรรมเชิงกระบวนการ รูปแบบนี้เน้นการแปลงข้อมูลให้เป็นโครงสร้างความคิด ผ่านการจำแนก จัดหมวดหมู่ และเชื่อมโยงแนวคิดในลักษณะแผนผังมโนทัศน์ จึงทำให้ผู้เรียนไม่เพียงเข้าใจเนื้อหา แต่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจได้อย่างมีเหตุผล และเป็นระบบ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่แสดงถึง ความสัมพันธ์ของกระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของกระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน ร่วมกับแบบฝึกเสริมทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์สังคมศึกษา

ขั้นที่ 1 การเรียนรู้เพื่อตั้งคำถาม (Learning to Question)

ผู้เรียนเริ่มต้นจาก สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ตัวซึ่งปรากฏอยู่ในแบบฝึก เช่น ราคาสินค้าที่สูงขึ้น หรือบทบาทของธนาคารกลาง สถานการณ์เหล่านี้ทำหน้าที่เป็นแรงกระตุ้นเชิงมนทัศน์ให้ผู้เรียนตั้งคำถามในลักษณะ What-Why-How ผ่านช่องคำถามในแบบฝึก ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงการแสดงความสงสัย แต่ทำหน้าที่เป็นโครงนำการเรียนรู้ของทั้งกระบวนการ ขั้นนี้จึงเปลี่ยนบทบาทผู้เรียนจากผู้รับคำอธิบาย มาเป็นผู้กำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการคำตอบเชิงระบบด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2 การเรียนรู้เพื่อแสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search)

ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลจากหลายแหล่งตามคำชี้แจงในแบบฝึกขั้นที่ 2 แล้วนำมาจำแนกเป็นกลุ่มแนวคิดหลัก เช่น หน้าที่ของเงิน สถาบันการเงิน นโยบายรัฐ เงินเฟ้อ และหนี้สาธารณะ การจำแนกนี้ไม่ใช่เพียงการจัดหมวดหมู่ข้อมูล แต่เป็นการคลี่โครงสร้างของระบบให้ผู้เรียนมองเห็นว่าปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจหนึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยที่สัมพันธ์กันอย่างไร ขั้นนี้ทำให้ข้อมูลที่กระจัดกระจายเริ่มมีรูปทรงทางความคิดอย่างเป็นระบบ

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ (Learning to Construct)

ผู้เรียนเชื่อมโยงและจัดหมวดหมู่ข้อมูลจากแบบฝึกขั้นที่ 2 เพื่อนำมาสร้างแผนผังมโนทัศน์ลงในแบบฝึกขั้นที่ 3 เช่น แผนผังระบบการเงิน หรือความสัมพันธ์ระหว่างเงินเฟ้อกับนโยบายรัฐ แผนผังเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นโครงร่างความคิดที่แสดงความเชื่อมโยงเชิงเหตุและผลอย่างเป็นระบบ ขั้นนี้จึงเป็นหัวใจของการก่อรูปองค์ความรู้ เพราะผู้เรียนไม่ได้เพียงรู้ว่าอะไรคืออะไร แต่เข้าใจว่าสิ่งต่าง ๆ เชื่อมโยงกันอย่างไร

ขั้นที่ 4 การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร (Learning to Communicate)

ผู้เรียนนำเสนอโนทัศน์ที่สร้างขึ้นมานำเสนอและอภิปรายต่อเพื่อนร่วมชั้น พร้อมรับการสะท้อนความคิดเห็นจากหลายมุมมอง โดยใช้แบบฝึกขั้นที่ 4 เป็นเครื่องมือในการสรุป ประเมิน และสะท้อนความคิด การสื่อสารในขั้นนี้จึงไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดข้อมูล แต่เป็นกระบวนการ ตรวจสอบและขัดเกลาความคิด ทำให้โครงสร้างมโนทัศน์มีความชัดเจนและมั่นคงยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบแทนสังคม (Learning to Service)

ผู้เรียนนำโนทัศน์ที่ได้ไปถ่ายทอดสู่สังคมผ่านสื่อที่ตนสามารถสร้างได้จริง เช่น อินโฟกราฟิก คลิปวิดีโอ หรือแผ่นพับความรู้ และเผยแพร่ผ่านช่องทางของโรงเรียนและชุมชน โดยมีแบบฝึกขั้นที่ 5 ทำหน้าที่เป็นแผนงานและเกณฑ์ชี้้นำการดำเนินงาน ขั้นนี้ทำให้ความรู้ไม่หยุดอยู่ในห้องเรียน แต่เปลี่ยนเป็นทุนทางปัญญาที่สร้างคุณค่าให้สังคม พร้อมหล่อหลอมผู้เรียนให้เห็นบทบาทของตนในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. งานวิจัยได้ข้อค้นพบว่า ขั้นที่ 1 Learning to Question การตั้งคำถาม เป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยกระตุ้นความสนใจและเปิดกรอบความคิดของผู้เรียน ทำให้นักเรียนเริ่มคิดจากปัญหาและเชื่อมโยงเนื้อหา กับสถานการณ์จริงได้ ดังนั้นครูควรออกแบบคำถามเชิงมนทัศน์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ และอธิบายเหตุผลมากกว่าคำถามที่เน้นคำตอบถูกหรือผิดเพียงอย่างเดียว

2. งานวิจัยได้ข้อค้นพบว่า ขั้นที่ 3 Learning to Construct การสร้างองค์ความรู้ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความเข้าใจเชิงลึกของนักเรียน เนื่องจากเป็นขั้นที่นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับข้อมูลใหม่และสรุปเป็นมนทัศน์อย่างเป็นระบบ ดังนั้นครูควรส่งเสริมให้นักเรียนใช้ผังมนทัศน์ การอภิปรายกลุ่ม หรือการเปรียบเทียบแนวคิด เพื่อช่วยให้นักเรียนสร้างความเข้าใจที่เป็นโครงสร้าง

3. งานวิจัยได้ข้อค้นพบว่า ขั้นที่ 5 Learning to Service การนำไปใช้ เป็นขั้นตอนที่ทำให้ นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้การเรียนรู้มีความหมายและเกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม ดังนั้นครูควรออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงบทเรียนกับบริบทของชุมชนและสังคม เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความรู้และสามารถนำไปใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ โมเดล 5 ขั้นตอนร่วมกับเทคนิคการสอนอื่น ๆ เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การใช้สื่อดิจิทัล หรือการเรียนรู้แบบโครงการ (Project-based Learning) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ในมิติที่หลากหลาย

2. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังนักเรียนในระดับชั้นอื่น หรือโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความยั่งยืนของรูปแบบการเรียนรู้

3. ควรศึกษาผลระยะยาวของการจัดการเรียนรู้ด้วยโมเดล 5 ขั้นตอนต่อสมรรถนะผู้เรียนด้านอื่น เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการใช้ทักษะชีวิต เพื่อให้เห็นผลกระทบเชิงพฤติกรรมอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

จันจิรา สราธรรม. (2566). การใช้แบบฝึกทักษะทางการเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีศึกษา จังหวัดมหาสารคาม. วารสารการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน, 1(6), 35.

- จินดารัตน์ ม่วงศรี. (19 สิงหาคม 2568). มุมมองของครูต่อปัญหาการขาดความเข้าใจเชิงมนทัศน์
ของนักเรียน (นางสาวนพวรรณ กอนโด, ผู้สัมภาษณ์)
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการ
ศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 7-20.
- ณิชนันท์ ทับอุไร. (19 สิงหาคม 2568). ประสบการณ์ของผู้เรียนต่อความยากในการคิดเชิงมน
ทัศน์ (นางสาวนพวรรณ กอนโด, ผู้สัมภาษณ์)
- เนตรยา ยิ่งยอด. (2567). แบบฝึกทักษะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา.
วารสารการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน, 2(1), 2-6.
- ปิยธิดา ศิลารัตน์ และพิชาติ แก้วพวง. (2567). การพัฒนาทักษะการคิดเชิงมนทัศน์สังคมศึกษา
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคอินโฟ
กราฟิก. วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา, 4(1), 26-41.
- พิชาติ แก้วพวง. (2568). ภาษาอังกฤษสำหรับครูสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชาติ แก้วพวง. (2563). ศาสตร์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พีรภูมิ ยิ่งนอก. (2564). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์โดยการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วย
เทคนิค STAD เรื่องทรัพยากรธรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก. (2567). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-
Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2567. เรียกใช้เมื่อ 19 สิงหาคม 2568, จาก
<https://drive.google.com/file/d/11yQcL33tBXjGSfkmUURTOHk53NqwpFzV/view>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). แนวทางการจัดการ
เรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟิก.
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2564). การพัฒนาทักษะการทักษะการคิดเชิงมนทัศน์ในวิชาสังคมศึกษาเพื่อ
ผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21. วารสารครุศาสตร์, 49(3), 2-8.
- National Council for the Social Studies (NCSS). (2023). New definition of social studies
approved Retrieved August 19, 2025, from [https://www.socialstudies.org/
media-information/definition-social-studies-nov2023](https://www.socialstudies.org/media-information/definition-social-studies-nov2023)

